

Delbetänkande SOU 2021:2 Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap

Delegationen för migrationsstudier (Delmi) anser att skälen till de lämnade förslagen har en alltför förenklad motivering och dessutom brister konsekvensanalysen när det gäller risken för diskriminering av de som har en nedsatt förmåga att lära sig språk och samhällskunskap. Införandet av ett medborgarskapsprov innebär ett paradigmskifte i den svenska integrationsmodellen, vilket riskerar medföra negativa konsekvenser för invandrare från länder med större kulturell och språklig distans till Sverige och det svenska språket.

Motivering till kravet på kunskaper

Under de senaste två decennierna har många europeiska länder följt den integrationspolitiska trenden ”civic integration” (Joppke, 2007), eller ”villkorad medborgarintegration” (Borevi, 2010). Enligt modellen blir medborgarskapet en belöning istället för ett incitament för att integreras. I Delmi-rapporten 2018:5 beskriver Borevi trenden som ett förnyat intresse hos stater att aktivt stärka och försvara den egna nationella identiteten, genom åtgärder som riktas mot nyanlända invandrare och som går ut på att kräva att dessa uppnår kunskaper, förmågor och attityder som kännetecknar ”goda” samhällsmedborgare (Borevi, 2018:11). Sverige är ett av de få europeiska länder som inte följt trenden. Den svenska integrationspolitiken har fortfarande element kopplad till det mångkulturella integrationsparadigmet (Borevi, 2010).

Argumentationen för de krav som delbetänkandet föreslår har vissa brister. Utredningens syfte är *att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande*

samhälle (SOU 2021:2). Det framgår inte på vilket sätt som det föreslagna systemet för språk och samhällskunskapskrav med ett medborgarskapsprov främjar ett mer inkluderande samhälle.

Vidare lyfter delbetänkandet fram exempel från länder vars integrationstraditioner skiljer sig markant från den svenska integrationsmodellen, dvs. deras krav för den önskade ”goda samhällsmedborgaren” är inte direkt jämförbara. Förutom Kanada, har dessa länder (Danmark, Finland, Island, Norge, Österrike och Nederländerna) sedan tidigare starkare krav på assimilation än det svenska systemet. Det föreslagna digitala medborgarskapsprovet är baserat på dessa erfarenheter samt befintliga akademiska tester, men det saknas en argumentation till varför kravet på kunskaper i svenska och samhällskunskap skulle kunna ha en positiv effekt på integrationen i en svensk kontext.

Underskattning av ett minskat antal naturaliserade individer samt konsekvenser för integration

Även om syftet med förslaget är att främja integration har delbetänkandets konsekvensanalys tonat ner de negativa konsekvenserna för integrationen av nyanlända. På sidan 370 anges det att det är högst sannolikt att förslaget kommer att leda till att ett antal människor avstår från att försöka söka svenskt medborgarskap. I Delmi-rapporten 2015:6 anges att personer från Asien, Afrika och Östeuropa är mer benägna att ansöka om medborgarskap i Sverige än personer från t.ex. Norden och Västeuropa. Delbetänkandet nämner att förmågan att lära sig ett nytt språk hänger samman med personers utbildningsnivå och hur likt modersmålet är det språk denne vill lära sig (s.192). Som följd riskerar ett språkrav gynna högutbildade invandrare och invandrare av nordiskt ursprung eller från tysktalande länder, och missgynna invandrare som har sitt ursprung i länder med större distans till Sverige, både språkmässigt och kulturellt. Vidare kan det faktum att provet genomförs digitalt missgynna de personer som är mindre benägna att prestera digitalt.

Delmi ställer sig bakom det särskilda yttrandet av experten Pieter Bevelander som hänvisar till ett antal studier som visar på minskningen av naturalisering bland länder som infört ett medborgarskapstest, samt studier som kopplar naturalisering till arbetsmarknadsintegration (bl.a. Delmi-rapporten 2015:6).

Detta remissyttrande har beslutats av Delmis ordförande Joakim Palme. I beredningen har praktikanten Johanna Hemberg, utredningssekreteraren Constanza Vera-Larrucea och kanslichefen Mattias Wahlstedt deltagit.